

Warszawa, 23 lipca 2004 r.

Turystyka w 2003 roku

W ostatnich dniach, Główny Urząd Statystyczny wydał publikację "Turystyka w 2003 roku", zawierającą dane o zasobach i wykorzystaniu turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania, ruchu granicznym oraz informację o działalności Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego w 2003 r. W porównaniu do poprzednich edycji, tegoroczne wydanie poszerzone zostało o dane o obiektach zbiorowego zakwaterowania i ich wykorzystaniu w krajach Unii Europejskiej w latach 1999-2002.

Część tabelaryczna publikacji jest poprzedzona komentarzem analitycznym, w którym omawia się także wyniki badania ankietowego "Uczestnictwo Polaków w podróżach turystycznych" oraz wyniki rachunku satelitarnego turystyki. Wyniki tych prac są dostępne w opracowaniach Ministerstwa Gospodarki i Pracy, za zgodą którego w naszej publikacji sygnalizujemy je jedynie.

Niniejsza notatka jest streszczeniem komentarza analitycznego zawartego w publikacji "Turystyka w 2003 roku".

TURYSTYCZNE OBIEKTY ZBIOROWEGO ZAKWATEROWANIA

W 2003r. ponad 7,1 tys. zbadanych przez GUS turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania posiadało (wg stanu z 31 lipca) 596,5 tys. miejsc noclegowych (o 0,7 tys. więcej niż w 2002 r.). Wśród obiektów zbiorowego zakwaterowania wyróżnia się dwie podstawowe grupy, mianowicie: 1) hotele i podobne obiekty, 2) pozostałe obiekty zbiorowego zakwaterowania. W 2003r. funkcjonowało w Polsce 1155 hoteli (o 84 więcej niż w 2002r.), i posiadały one 61,2 tys. pokoi, w których łączna liczba łóżek wynosiła 117,1 tys. Dominowały wśród nich hotele trzygwiazdkowe - 380, kolejne pod względem liczby to hotele dwugwiazdkowe - 367. W 2003r. posiadaliśmy tylko 8 hoteli z pięcioma gwiazdkami i 51 czterogwiazdkowych, a 172 hotele były w trakcie kategoryzacji.

W hotelach zanotowano w 2003r. największy (w porównaniu z innymi rodzajami obiektów zbiorowego zakwaterowania) przyrost miejsc noclegowych, który wyniósł 7,8 tys. miejsc (łóżek), podczas gdy na przykład w ośrodkach szkoleniowo-wypoczynkowych przyrost miejsc wynosił 1,0 tys., a w motelach - 0,4 tys. Niewielkie były przyrosty miejsc noclegowych w schroniskach młodzieżowych, ośrodkach kolonijnych, domach pracy twórczej i ośrodkach do wypoczynku sobotnio-niedzielnego oraz świątecznego. W pozostałych obiektach zmniejszyła się liczba miejsc noclegowych. Największy ujemny przyrost wystąpił w ośrodkach wczasowych - 6,4 tys. miejsc i w domach wycieczkowych - 1,2 tys.

W 2003r., z turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania skorzystało ponad 14 mln turystów. Nocowali oni głównie w hotelach, w ośrodkach szkoleniowo-wypoczynkowych, ośrodkach wczasowych, motelach, zakładach uzdrowiskowych i schroniskach młodzieżowych.

Podobnie jak w roku poprzednim, najwięcej gości przyjęły hotele - 6,9 mln osób, a następnie ośrodki wczasowe - 1,6 mln osób oraz ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe - 1,3 mln. Najwięcej osób skorzystało z hoteli, moteli i pensjonatów w czerwcu - 728,8 tys. osób,

natomiast najmniej w styczniu - 443,4 tys. Największą liczbę wynajętych pokoi (w hotelach, motelach i pensjonatach) zanotowano w województwach: mazowieckim - 1,7 mln, małopolskim - 1,2 mln i dolnośląskim - 1,1 mln.

Turyści zagraniczni stanowili 23% ogółu osób korzystających z noclegów w 2003 roku, przy czym w hotelach odsetek ich wyniósł 38%, a na przykład na kempingach - 17%.

Wśród turystów zagranicznych z krajów, z których przyjechało najwięcej osób korzystających z naszej bazy obiektów zbiorowego zakwaterowania, większość wybrała zakwaterowanie w hotelach. I tak, aż 98% gości z Izraela nocowało w hotelach, 91% - z Wielkiej Brytanii, 90% - z USA, 79% - z Rosji, 77% - z Niemiec. Jest to związane m.in. z faktem, że wiele przyjazdów turystów zagranicznych do Polski z tych krajów stanowią podróże służbowe.

W obiektach noclegowych turystyki w całym 2003 r. udzielono 45,3 mln noclegów (w tym 7,8 mln - turystom zagranicznym). 12,7 mln noclegów udzielono w hotelach (w tym turystom zagranicznym 5,2 mln), 10,1 mln - w ośrodkach czasowych, 5,1 mln - w zakładach uzdrowiskowych i 4,4 mln - w ośrodkach szkoleniowo-wypoczynkowych.

W 2003 roku w zbadanych przez GUS turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania było prawie 7 tys. placówek gastronomicznych, co oznacza spadek liczby tych placówek w stosunku do roku poprzedniego o 11%. Wśród 6,9 tys. placówek znajdowało się 1,8 tys. restauracji, 2,3 tys. barów, 2,1 tys. stołówek i 0,7 tys. punktów gastronomicznych (smażalni, pijalni, lodziarni, bufetów i in.) Najwięcej restauracji było w hotelach - ponad 1,0 tys., a stołówek i punktów gastronomicznych w obiektach do dłuższego pobytu, takich jak ośrodki czasowe czy kempingi.

Polska, w porównaniu z krajami Unii Europejskiej, posiada małe zasoby w postaci miejsc noclegowych w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Wskaźnik ten dla hoteli i podobnych obiektów w krajach UE w 2002 r. wynosił od 33 w Polsce i 34 na Litwie do 574 w Grecji i 699 w Austrii.

Jeśli chodzi o stopień wykorzystania hoteli i podobnych obiektów to jest on zbliżony do średniego w krajach Unii Europejskiej. W 2002 r. w Polsce stopień wykorzystania hoteli i podobnych obiektów noclegowych netto wyniósł 30,4%, a w krajach Wspólnoty (tych, dla których dane są dostępne), kształtował się od 25,4% w Hiszpanii do 53,6% w Luksemburgu (54,9% w 2001 r. we Francji).

Na uwagę zasługuje zróżnicowany w krajach UE udział turystów zagranicznych w korzystaniu z noclegów w obiektach zbiorowego zakwaterowania, który zawierał się w przedziale od 91% w Luksemburgu (81% w Estonii) do 14% w Niemczech (16% w Polsce).

RUCH GRANICZNY

Według danych Straży Granicznej w 2003r. na granicach Polski dokonano 178,7 mln odpraw osób wjeżdżających lub wyjeżdżających z Polski, tj. o 5,5% mniej niż przed rokiem (189,1 mln).

Codziennie odprawiano średnio prawie 489,6 tys. osób, o 28 tys. mniej niż w ub. roku. Ponad 57% dokonanych odpraw dotyczyło cudzoziemców, a prawie 43% Polaków (w ubiegłym roku odpowiednie wielkości kształtowały się na poziomie 53% i 47).

Spośród 234 przejść granicznych czynnych w 2003r. (tyle samo co w ubiegłym roku) - 171 było przejściami drogowymi. Koncentrowało się na nich 91% ruchu granicznego, co oznacza, że osoby tam odprawione przekroczyły granicę autokarem, samochodem osobowym lub ciężarowym, motorem, rowerem albo pieszo. Wśród przejść drogowych funkcjonowało 55 tzw. "turystycznych przejść granicznych". Przejścia te otwarte zostały na szlakach turystycznych przecinających granicę państwową i były czynne w sezonie turystycznym, w określonych godzinach. Działały w oparciu o umowy między rządami Polski, Czech i Słowacji. Na szlakach turystycznych w 2003r. zarejestrowano niespełna 907 tys. przekroczeń granicy.

Udział odpraw podróżnych, którzy przekroczyli polską granicę w pociągu wyniósł 2,7% (wobec 2,8% w 2002r.). Tylko 2,9% stanowiły odprawy osób przekraczających granicę samolotem (o dwa punkty procentowe więcej niż w ub. roku), a 2,7% osób podróżowało statkiem lub promem. W 2003r. 0,7% wszystkich odpraw na granicy dotyczyło osób, które skorzystały z rzecznych przejść granicznych.

Po trzech latach przerwy ponownie największy ruch zaobserwowano na zachodniej granicy Polski. Liczba odpraw na tej granicy wyniosła w 2003r. 72,4 mln (o 2,3% więcej niż w ub. roku), a ich udział w ogólnej liczbie odpraw wyniósł 40,5% - o 3 punkty procentowe więcej.

Znacznie zmalała natomiast liczba odpraw na południu Polski. Na odcinku tym odnotowano 69,5 mln przekroczeń granicy (tj. 38,9% ogólnej liczby odpraw, wobec 42,3% przed rokiem), czyli o 13,1% mniej niż w poprzednim roku. Przejścia graniczne z Czechami przekroczone 54,9 mln razy (o 15,4% mniej niż przed rokiem), co stanowiło 79,0% odpraw dokonanych na granicy południowej. Na granicy ze Słowacją dokonano 14,6 mln odpraw (o 3,1% mniej niż w 2002r.).

Niewielki spadek liczby odpraw zanotowano również na wschodniej granicy Polski. W 2003r. liczba odpraw na tej granicy wyniosła 26,8 mln, tj. o 6,5% mniej niż przed rokiem. Największy spadek odnotowano na granicy z Rosją (o 20,6% w porównaniu do poprzedniego roku), gdzie liczba odpraw wyniosła 3,1 mln. Na granicy z Białorusią dokonano 8,8 mln odpraw (o 7,3% mniej niż w poprzednim roku). Granicę z Ukrainą przekroczone 11,6 mln razy (o 4,6% mniej niż przed rokiem). Mimo tendencji spadkowej, odprawy na tej granicy stanowiły 43,4% odpraw na granicy wschodniej. Wzrosła natomiast liczba odpraw dokonanych na przejściach granicznych z Litwą. W 2003r. wyniosła ona 3,2 mln (o 6,4% więcej niż przed rokiem). Odprawy na tej granicy stanowiły 12% odpraw na granicy wschodniej (przed rokiem - 10,5%).

W portach lotniczych dokonano 5,1 mln odpraw (o 4,7% więcej niż przed rokiem), w tym na Okęciu - 4,0 mln (o 0,8% więcej). Odprawy na Okęciu stanowiły 78,9% ruchu granicznego na polskich lotniskach.

W portach morskich odprawiono 4,8 mln osób (o 2,7% więcej niż w roku poprzednim). Z morskich przejść granicznych w Nowym Warpnie i w Świnoujściu skorzystało łącznie prawie 3,7 mln osób, tj. o 5,3% więcej niż w 2002 r., co stanowiło 76,4% przekroczeń granicy polskiej drogą morską.

W ramach małego ruchu granicznego, po gwałtownym spadku w ostatnich trzech latach, odnotowano niewielki wzrost liczby dokonanych odpraw. Odprawiono 30,0 mln osób, tj. o 4,3% więcej niż przed rokiem. Na granicy zachodniej zanotowano 21,6 mln odpraw (wzrost o

8,9% w porównaniu z 2002r.), na granicy morskiej - 2,3 mln (wzrost o 37,0%). Natomiast na granicy południowej, gdzie dokonano 6,1 mln odpraw, odnotowano dalszy spadek liczby odpraw w ramach tej formy ruchu - o 16,0% w porównaniu z poprzednim rokiem.

W 2003 r. dokonano 52,1 mln odpraw cudzoziemców wjeżdżających do Polski, tj. o 2,7% więcej niż przed rokiem. Był to pierwszy od czterech lat wzrost liczby przekroczeń granicy przez cudzoziemców odwiedzających Polskę. Obywatele krajów sąsiadujących stanowili, podobnie jak przed rokiem, 93,5% ogółu wjeżdżających. Wśród przyjeżdżających najliczniejszą grupą (48,8% ogółu przyjazdów cudzoziemców) byli Niemcy - 25,5 mln osób, tj. o 7,6% więcej niż przed rokiem. Z grupy tej 39,2% stanowiły osoby mieszkające w rejonach przygranicznych (w 2002 r. - 37,7%). Liczba odpraw Czechów przybyłych do Polski wyniosła 8,8 mln, tj. o 6,2% więcej niż przed rokiem. Odnotowano 2,9 mln odpraw Słowaków wjeżdżających do Polski, tj. o 36,2% więcej niż w 2002 r.

Utrzymała się tendencja spadkowa przyjazdów zza wschodniej granicy. Z państw sąsiadujących z Polską na wschodzie najliczniej odwiedzali nasz kraj obywatele Ukrainy - 4,8 mln przekroczeń granicy (o 17,5% mniej niż w poprzednim roku) i Białorusi - 3,8 mln (o 9,7% mniej). Z Rosji zarejestrowano 1,5 mln przekroczeń, tj. o 16,8% mniej niż w 2002 r., a z Litwy prawie 1,4 mln, tj. o 2,3% mniej.

Miniony rok to okres zmian w dynamice przyjazdów obywateli państw nie sąsiadujących z Polską, a odgrywających dość istotną rolę w przyjazdach do Polski. Po okresie spadków, wzrosła liczba przyjazdów z Austrii, Danii, Estonii, Finlandii, Kanady, Łotwy, Stanów Zjednoczonych Ameryki, Szwecji i Szwajcarii. Utrzymała się tendencja wzrostowa w przyjazdach z Chorwacji, Hiszpanii, Norwegii, Portugalii, Rumunii i Słowenii. Dalszy spadek odnotowano w przypadku przyjazdów z Belgii, Francji, Grecji, Niderlandów i Kazachstanu.

W 2003r. 12,9% wjeżdżających do Polski cudzoziemców zgłosiło tranzyt jako główny cel przyjazdu do Polski (w 2002r. odpowiednio - 14,7%). W przypadku krajów ościennych przeciętnie co ósma podróż była tranzytem. Podobnie jak w poprzednich latach, dla poszczególnych krajów wskaźniki te różniły się istotnie. Największy udział podróży tranzytowych odnotowano w przypadku podróży Litwinów - prawie 74,0%, Rosjan - 58,1% i Ukraińców - prawie 20,9%. Tylko jeden z 26 Czechów (w poprzednim roku - 22) i jeden z 44 Słowaków (w poprzednim roku - 38) stwierdził, że będzie w Polsce wyłącznie przejazdem. Oznacza to, że Polska nadal pozostaje krajem tranzytowym głównie dla naszych wschodnich a nie południowych sąsiadów. Na uwagę zasługuje bardzo wysoki udział tranzytu w przyjazdach z państw byłego Związku Radzieckiego, wahał się on od prawie 87,5% w przypadku Estonii do 32,8% w przypadku przyjazdów z Uzbekistanu. Wyjątkiem jest Armenia skąd tylko 17,4% przyjazdów było związane z tranzytem.

UCZESTNICTWO POLAKÓW W PODRÓŻACH TURYSTYCZNYCH

Wyniki badań ankietowych przeprowadzonych przez Instytut Turystyki wśród mieszkańców Polski w wieku 15 lat i więcej pozwalają na charakterystykę uczestnictwa Polaków w wyjazdach turystycznych w 2003r.

Po roku niewielkiego wzrostu, w 2003 roku wystąpił spadek uczestnictwa mieszkańców Polski w wieku 15 i więcej lat w wyjazdach (podróżach) turystycznych. Odsetek osób uczestniczących w wyjazdach wyniósł 54% badanej przez Instytut populacji ludności Polski, czyli o 3 punkty procentowe mniej niż w ubiegłym roku, odnotowano większy spadek

uczestnictwa w wyjazdach zagranicznych niż krajowych. W przypadku wyjazdów krajowych większy był spadek uczestnictwa w wyjazdach krótkookresowych (na 2-4 dni) - o 4 punkty procentowe niż długookresowych (obejmujących co najmniej 5 dni) - o 1 punkt procentowy. Natomiast w przypadku wyjazdów zagranicznych, bardziej spadł odsetek osób wyjeżdżających za granicę na dłużej, niż odsetek osób wyjeżdżających na mniej niż 5 dni.

Do cech najbardziej różnicujących uczestnictwo Polaków w wyjazdach turystycznych należą wykształcenie i miejsce zamieszkania. W 2003 roku wykształcenie w większym stopniu niż w 2002 roku różnicowało uczestnictwo w krajowych wyjazdach długookresowych i w wyjazdach zagranicznych, w mniejszym zaś stopniu - w krajowych wyjazdach krótkookresowych. Odsetki osób uczestniczących w krajowych wyjazdach długookresowych wahały się od 54,9% w przypadku osób z wyższym wykształceniem do 20,4% dla grupy osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym. W krótkich wyjazdach po kraju uczestniczyło 42,4% osób z wykształceniem wyższym i 26,9% z zasadniczym zawodowym. W przypadku wyjazdów zagranicznych odpowiednie wskaźniki wyniosły 26,7% i 6,2%. Miejsce zamieszkania w większym stopniu różnicowało uczestnictwo w krajowych wyjazdach długookresowych, a w mniejszym - dwa pozostałe rodzaje wyjazdów.

Według badań Instytutu Turystyki, wzrósł odsetek osób, które nie opuściły swego stałego miejsca zamieszkania chociaż na 1 noc i wyniósł 46%.

W 2003 roku, podobnie jak rok wcześniej, ponad połowa nie wyjeżdżających na 5 i więcej dni jako przyczynę podała względy ekonomiczne. Nadal na wysokim poziomie utrzymywał się odsetek osób, które nie miały ochoty wyjeżdżać uznając, że nie jest im to potrzebne lub "nie mogły zostawić domu, rodziny bez opieki" (po 7% badanej populacji - mieszkańców Polski w wieku 15 lat i więcej).

Szacunki Instytutu Turystyki wskazują, że w 2003 roku Polacy w wieku 15 i więcej lat wzięli udział w 48,4 mln krajowych podróżach turystycznych, z których ponad jedną trzecią (36%) stanowiły długookresowe, obejmujące 5 i więcej dni, a niecałe dwie trzecie (64%) - krótkookresowe, obejmujące 2-4 dni (ale połączone co najmniej z jednym noclegiem poza miejscowością zamieszkania). Spadek uczestnictwa Polaków w wyjazdach krajowych, pociągnął za sobą spadek łącznej liczby podróży o 10,7%. Liczba podróży na 5 i więcej dni spadła o 4,4%. Przy niższym poziomie uczestnictwa w wyjazdach długookresowych, poziom aktywności turystycznej uczestniczących w długich podróżach pozostał bez zmian (taka sama średnia liczba wyjazdów na osobę).

Liczba podróży krótkookresowych spadła o 13,8%. Zaobserwowano nieco mniejszą aktywność turystyczną osób wyjeżdżających (mniejsza średnia liczba wyjazdów krótkookresowych na osobę). W 2003 roku na co najmniej 5 dni wyjeżdżało mniej Polaków. Te osoby, które zdecydowały się na taki wyjazd; wyjeżdżały tak samo często (1,7 podróży na osobę), ale na nieco dłużej niż w poprzednim roku (9,8 dni). W wyjazdach krótkookresowych również uczestniczyło mniej mieszkańców Polski; wyjeżdżali nieco rzadziej (3,2 podróży na osobę) i średnio na tyle samo czasu co w 2002 roku (1,7 dni).

Na uwagę zasługuje fakt, że w 2003 roku w strukturze krajowych wyjazdów Polaków w wieku 15 i więcej lat udział wyjazdów w celach turystyczno-wypoczynkowych zmniejszył się w porównaniu z rokiem poprzednim o 5 punktów procentowych i stanowił tylko 47% długich wyjazdów krajowych. O 8 punktów procentowych wzrósł natomiast udział podróży w celach służbowych i stanowił w 2003r. 12% wyjazdów w tej grupie.

Analiza sposobów organizacji podróży krajowych pozwala sądzić, że nie zmieniły się preferencje mieszkańców Polski. Nadal 83% wyjazdów długich to samodzielnie zorganizowane podróże. Biura podróży całkowicie lub częściowo zorganizowały tylko 4% podróży Polaków.

Nie zmieniła się znacząco w 2003r. struktura rodzajów zakwaterowania wykorzystywanych przez Polaków uczestniczących w wyjazdach krajowych. W przypadku wyjazdów krajowych długich zdecydowanie dominowały podróże do rodziny lub znajomych, chociaż odsetek tych podróży zmniejszył się z 44% w 2002r. do 40% w 2003r. Na uwagę zasługuje 3 punktowy wzrost wyjazdów na działkę (z 5% do 8% długich podróży).

W przypadku krótkich podróży po kraju dominacja noclegów u krewnych lub znajomych była jeszcze wyższa. Taka forma zakwaterowania charakteryzowała 61% podróży, czyli o 1 punkt procentowy mniej niż przed rokiem; w 15% miejscem noclegu był hotel, motel lub pensjonat.

Badania Instytutu Turystyki dotyczyły również środków transportu wykorzystywanych podczas podróży. W czasie podróży krajowych (zarówno długich jak i krótkookresowych) zdecydowanie dominował własny samochód. W obu przypadkach udział tego środka lokomocji w realizowanych podróżach wyniósł 61%. Warto podkreślić, że dla krótkich podróży po kraju wskaźnik ten nie zmienia się od kilku lat, natomiast dla długich wyjazdów (minimum 5 dniowych) powoli systematycznie rośnie.

Miejscem docelowym w przypadku długich podróży po kraju były najczęściej tereny nadmorskie; w 2003r. zaobserwowano wzrost odsetka wyjazdów nad morze (24%, tj. o 4 punkty więcej) i w góry (21%, o 2 punkty więcej) oraz spadek odsetka wyjazdów nad jeziora (16%, spadek o 2 punkty) i do miast (21%, spadek o 4 punkty procentowe).

Na 2 - 4 dni częściej niż nad morze (6% podróży), Polacy jeździli w góry (17% podróży) i nad jeziora (12% podróży). W 2003r. ponad jedną piątą wyjazdów długookresowych i prawie 40% krótkich stanowiły podróże do miast.

Szacuje się, że w 2003r. Polacy zrealizowali 7,2 mln turystycznych podróży za granicę, czyli podróży połączonych z co najmniej jednym noclegiem poza granicami kraju. Było ich o 14,3% mniej niż w 2002r. Obserwowany spadek liczby zagranicznych wyjazdów turystycznych wynika ze spadku uczestnictwa; mniej osób wyjechało za granicę, ale uczestnicy takich wyjazdów wyjeżdżali częściej: średnia liczba podróży zagranicznych wyniosła 1,9 na osobę (w 2002 r. - 1,7).

Polscy turyści najczęściej odwiedzali Niemcy, a ponadto Włochy, Czechy, Słowację i Austrię. Spośród krajów najczęściej odwiedzanych przez Polaków wzrost liczby wizyt polskich turystów (w stosunku do roku 2002) zanotowano we Włoszech i w Austrii. Największy spadek liczby wizyt dotyczył Grecji (o ponad 70%), Hiszpanii (o 50%) i Holandii (o ponad 40%), nieco mniejszy zaś - Francji i Chorwacji, Ukrainy i Węgier. Zwraca uwagę wzrost zainteresowania wyjazdami do Rosji i Egiptu.

RACHUNEK SATELITARNY TURYSTYKI

Narzędziem pomiaru ekonomicznej wagi turystyki w danym kraju jest rachunek satelitarny turystyki. Ostatni rachunek został zrealizowany w 2003r. z danymi z badań GUS, Instytutu Turystyki, NBP za rok 2001. Opracowany został na podstawie metodologii opublikowanej

przez OECD, WTO i Eurostat[5]. Dodatkowym elementem rachunku polskiego są obliczenia dotyczące wkładu turystyki w PKB, sporządzone zgodnie ze wskazówkami przedstawionymi w wytycznych OECD.

W roku 2001 spożycie turystyczne wyrobów i usług na terytorium Polski wynosiło 32 873,7 mln PLN. W strukturze rodzajowej spożycia dominowały wydatki na charakterystyczne produkty turystyczne, które stanowiły 64%. Na produkty związane z turystyką przypadało 27% wydatków. Spożycie poszczególnych charakterystycznych produktów turystycznych w 2001 roku kształtowało się następująco:

Struktura spożycia charakterystycznych produktów turystycznych w 2001 r.

Lp.	Rodzaj usług	Wydatki w mln PLN	Udział w %
1.	Usługi noclegowe	6749,1	32,2
2.	Usługi gastronomiczne	4210	20,1
3.	Usługi agencji turystycznych	2644,8	12,6
4.	Usługi kulturalno-rekreacyjne	1807,4	8,6
5.	Usługi transportu wodnego	50,6	0,2
6.	Usługi transportu lotniczego	1820	8,7
7.	Usługi transportu lądowego i pozostałe	1798,1	8,6
8.	Usługi transportu kolejowego	1636,9	7,8
9.	Dobra trwałego użytku	189,2	0,9
10.	Pozostałe	62,8	0,3
	Razem charakterystyczne produkty turystyczne	20944,6	100

Wydatki rezydentów stanowiły 51% spożycia turystycznego, z czego 32% przypadało na gospodarstwa domowe, a 20% na przedsiębiorstwa, sektor rządowy i samorządowy oraz instytucje niekomercyjne. W stosunku do 2000 roku oznacza to zmianę znaczenia poszczególnych grup nabywców na korzyść mieszkańców Polski: w 2000 roku ich udział w spożyciu stanowił tylko 48%.

W roku 2001 wielkość produkcji charakterystycznych produktów turystycznych (bez szacowanych czynszów) wyniosła 52 651,1 mln PLN w cenach bazowych, co stanowiło 3,6% produkcji globalnej w tym roku. Największy udział miały usługi kulturalno-rekreacyjne (24%); na drugim miejscu znalazły się usługi noclegowe stanowiące łącznie 14%, z czego 10% produkcji przypadało na hotele, a tylko 4% na pozostałe obiekty noclegowe. Znaczący udział w produkcji charakterystycznych produktów turystycznych miały także usługi transportu lądowego pozostałe - 17% oraz usługi gastronomiczne (liczone łącznie) - 16%.

W 2001 roku wartość dodana wytworzona w charakterystycznych turystycznych rodzajach działalności (bez czynszów) stanowiła 6,4% wartości dodanej wytworzonej w całej gospodarce. Natomiast, jeśli uwzględnić także działalność związaną z turystyką, której najistotniejszą część stanowi sprzedaż pojazdów i paliw oraz handel detaliczny (tj. działy 50 i 52), łączny udział turystycznych rodzajów działalności w wartości dodanej wytworzonej w Polsce w 2001 roku wyniósł 8,8%.

Ważnym wskaźnikiem charakteryzującym działalność gospodarczą jest udział wartości dodanej w produkcji globalnej. Pokazuje on, w jakim stopniu zużycie pośrednie wykorzystywane w procesach wytwórczych danego rodzaju działalności gospodarczej przyczynia się do tworzenia PKB. Generalnie działalność turystyczna charakteryzuje się wyższym udziałem wartości dodanej w produkcji globalnej niż przeciętny w gospodarce. Dla całej gospodarki wielkość ta wynosiła 0,44, natomiast dla wszystkich turystycznych rodzajów działalności (bez szacowanych czynszów) 0,55, a dla charakterystycznej działalności turystycznej nawet 0,59.

Przeciętna liczba pracujących w charakterystycznych rodzajach działalności turystycznej wyniosła w 2001 r. nieco ponad 811 tys. osób, z czego 520 tys. przypadało na przedsiębiorstwa, w których liczba pracujących przekracza 9 osób, a prawie 300 tys. na mniejsze podmioty gospodarki. Pracujący w charakterystycznych rodzajach działalności turystycznej (CRDT) stanowili tym samym w roku 2001 około 7,8% pracujących w całej gospodarce. Dane te w porównaniu z rokiem 2000 jednoznacznie wskazują na wzrost liczby pracujących o 0,8%.

Warto podkreślić, iż w przypadku jednostek o liczbie pracujących powyżej 9 osób odnotowano 513 tys. zatrudnionych i niespełna 6 tys. właścicieli, współwłaścicieli i pomagających członków rodzin ("samozatrudnieni"). W przypadku jednostek małych (do 9 pracujących) relacje te kształtują się odmiennie, a mianowicie aż 55% to samozatrudnieni (162 tys. osób).

Dane na temat łącznej liczby pracujących w obu rodzajach przedsiębiorstw (niezależnie od liczby pracujących) wskazują, że nieco ponad 20% przypada na samozatrudnionych, a około 80% na zatrudnionych. W roku 2000 relacje te przedstawiały się jak 30% do 70%, co oznacza nieznaczne przesunięcie struktury pracujących w turystyce w 2001 roku w kierunku pracy najemnej. Porównanie z danymi dotyczącymi siły roboczej w całej gospodarce, w której zaledwie 13% przypada na samozatrudnionych, a 87% na zatrudnionych, jednoznacznie wskazuje, że turystyka bardziej niż inne rodzaje działalności gospodarczej sprzyja podejmowaniu inicjatywy gospodarczej i samodzielnemu tworzeniu miejsc pracy.